

Twee hardnekkige misverstanden over prostaatkanker

Kankerorganisaties reageren op uitspraak Louis van Gaal over zijn ziekte.

Eindhovens Dagblad Annemieke van Dongen 4 april 2022
ED.nl Update 06-04-22, 10:15

6 VRAGEN Bondscoach Louis van Gaal maakte zondag bekend aan prostaatkanker te lijden, maar relativeerde zijn ziekte: "Aan prostaatkanker ga je niet dood", stelde hij. De Prostaatkankerstichting wil die uitspraak graag nuanceren. "Er zijn twee hardnekkige misverstanden: prostaatkanker is een oudemannenziekte en je gaat er niet aan dood."

"Jaarlijks sterven gemiddeld 3000 Nederlandse mannen aan prostaatkanker. Dat is evenveel als het aantal vrouwen dat sterft aan borstkanker. Veel mannen met uitgezaaide prostaatkanker moeten daar de rest van hun leven aan worden behandeld, met vaak nare bijwerkingen. Voor deze patiënten en hun familie vinden wij de uitspraak van Louis van Gaal daarom vervelend", zegt een woordvoerder van patiëntenvereniging de Prostaatkankerstichting.

"Wat Louis van Gaal zegt, is feitelijk onjuist", stelt ook KWF Kankerbestrijding. "Het moet zijn: aan prostaatkanker gaan de meeste mannen niet dood. Maar helaas een heleboel mannen ook wel. Ook de behandeling is niet niks", zegt een woordvoerder.

Klopt het dat bijna alle mannen prostaat­kanker krijgen, als ze maar oud genoeg worden?

Niet helemaal. Eén op de negen mannen krijgt in zijn leven prostaat­kanker. Gemiddeld krijgen in Nederland jaarlijks 12.000 mannen dezelfde diagnose als de bondscoach. Zoals veel kankersoorten is prostaat­kanker een ouderdomsziekte: meer dan 90 procent van de mannen is ouder dan 60 jaar wanneer de diagnose wordt gesteld. Maar, zo benadrukt de Prostaat­kanker­stichting, bijna 10 procent is dus onder de 60. “Er zijn ook veertigers met uitgezaaide prostaat­kanker.”

Wat zijn de overlevingskansen bij prostaat­kanker?

Vergeleken bij sommige andere kankersoorten zijn die inderdaad relatief gunstig. Van alle mannen die de diagnose krijgt, is 90 procent vijf jaar later nog in leven. Maar de overlevingskans is sterk afhankelijk van het stadium waarin de ziekte wordt ontdekt. Bij uitgezaaide prostaat­kanker is de overlevingskans nog maar 41 procent.

Bij één op de vijf mannen met prostaat­kanker wordt de ziekte pas ontdekt als de kanker al verder is uitgezaaid. Na tien jaar is 75 procent van deze patiënten overleden.

Hoe kun je prostaat­kanker dan in een vroeg stadium ontdekken?

Dat is lastig. De meeste mannen merken niet dat zij prostaat­kanker hebben, omdat prostaat­kanker langzaam groeit en aanvankelijk weinig klachten geeft. Plasklachten en aanhoudende pijn in rug, heupen of bekken kunnen symptomen zijn. Maar de Prostaat­kanker­stichting moedigt ook mannen zonder dergelijke klachten aan om naar de huisarts te gaan als zij zich zorgen maken, bijvoorbeeld als bij hun broer of een ander familielid prostaat­kanker is ontdekt.

De eerste stap van een prostaat­onderzoek is bloedprikken en een rectaal onderzoek. Als daaruit blijkt dat het psa (prostaat specifiek antigeen) is verhoogd, duidt dat niet direct op kanker. Het kan ook gaan om een goedaardige prostaat­vergroting. Veel prostaattumoren groeien langzaam en zullen nooit tot klachten leiden.

Voorkomen kun je prostaat­kanker in elk geval niet. Er zijn weinig aantoonbare risicofactoren voor prostaat­kanker, behalve erfelijke aanleg.

Waarom is er geen bevolkings­onderzoek, zoals bij borst- en darm­kanker?

De nadelen daarvan wegen niet op tegen de voordelen, stellen zo’n beetje alle relevante partijen (het RIVM, de Gezondheidsraad, KWF Kankerbestrijding, Integraal Kanker­centrum Nederland (IKNL), de Prostaat­kanker­stichting en de medische beroepsgroepen). De PSA-test (het best beschikbare hulpmiddel) is niet betrouwbaar genoeg, verklaart KWF. “Lang niet elke prostaattumor geeft een verhoogde PSA-waarde en lang niet elke verhoogde psa-waarde wijst op prostaat­kanker.” Bij grootschalig gebruik in een bevolkings­onderzoek worden dan veel mannen onterecht bang gemaakt, en veel mannen onterecht

gerustgesteld. Ook worden dan tumoren opgespoord en behandeld die nooit tot klachten zouden hebben geleid. Bovendien is niet duidelijk hoeveel prostaatkankerdoden een bevolkingsonderzoek zou kunnen voorkomen.

Volgt altijd zo'n zware behandeling als bij Louis van Gaal, die al 25 keer is bestraald?

Bij een tumor die alleen in de prostaat zit, zijn operatieve verwijdering van de prostaat en bestraling gebruikelijk. Het standaardschema is twintig keer bestralen. Bij uitgezaaide prostaatkanker bestaat de behandeling meestal uit hormonale therapie, soms in combinatie met bestraling. Met als doel het remmen van de ziekte en verminderen van klachten. De behandelingen zijn geen pretje. Een prostaatoperatie is ingrijpend en kan vervelende gevolgen hebben zoals incontinentie en erectiestoornissen, stelt KWF.
"Ook bestraling en hormoontherapie kunnen de kwaliteit van leven negatief beïnvloeden."

Hoe kan het beeld dan toch zijn dat prostaatkanker een tamelijk onschuldige vorm van kanker is?

Dat zou zomaar eens te maken kunnen hebben met het feit dat de ziekte alleen mannen treft. En mannen schuiven nu eenmaal niet zo snel aan bij een talkshow om te praten over hun erectieproblemen, incontinentie of doodsangst. Terwijl het voor vrouwen met borstkanker een minder groot taboe is om te vertellen dat zij hun borstampuatie ervaren als een aanslag op hun vrouwelijkheid of seksleven.

Zo vertelde Louis van Gaal zijn spelers niet dat hij prostaatkanker heeft. Hij was bang dat het hun beeld van hem zou beïnvloeden, verklaarde hij aan Humberto Tan. "Kijk, aan prostaatkanker ga je niet dood, althans, voor 90 procent. Het zijn meestal de onderliggende ziektes waar je dood aan gaat."

Mannen doen vaak vrij luchtig over hun ziekte, beaamt de vereniging van prostaatkankerpatiënten. "Enerzijds is dat goed, je moet de ziekte niet erger maken dan ze is. Maar je moet prostaatkanker ook niet bagatelliseren."